

С. М. Лобода, ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”

**ПЕДАГОГІЧНА ПУБЛІЦИСТИКА
ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ**

Лобода С. М.

Педагогічна публіцистика як засіб організації самостійної роботи майбутнього фахівця

У статті розглянуто самостійну позааудиторну творчу роботу як умову формування творчої особистості педагога за допомогою матеріалів педагогічної публіцистики. Визначено, що використання матеріалів педагогічної публіцистики в підготовці до лекцій, семінарських і практичних занять допомагає студентам самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватися в сучасному потоці педагогічної інформації. Доведено, що результативність самостійної роботи, спрямованої на формування творчих здібностей, залежить від системної реалізації сукупності завдань, що вимагають від студентів розумових і практичних дій, орієнтують на творче застосування знань педагогічної публіцистики, особистих спостережень, вітагенного досвіду.

Ключові слова: педагогічна публіцистика, студент, самостійна робота, творча особистість, фахівець.

Лобода С. Н.

Педагогическая публицистика как средство организации самостоятельной работы будущего специалиста

В статье рассматривается самостоятельная внеаудиторная творческая работа как условие формирования личности педагога с помощью материалов педагогической публицистики. Определено, что использование материалов педагогической публицистики в подготовке к лекциям, семинарским и практическим занятиям помогает студентам самостоятельно пополнять свои знания, ориентироваться в современном потоке педагогической информации. Доказано, что результативность самостоятельной работы, направленной на формирование творческих способностей, зависит от системной реализации совокупности задач, требующих от студентов умственных и практических действий, ориентируют на творческое применение знаний педагогической публицистики, личных наблюдений, витгенного опыта.

Ключевые слова: педагогическая публицистика, студент, самостоятельная работа, творческая личность, специалист.

Залучення майбутнього вчителя до самостійної позааудиторної творчої роботи забезпечує активне управління процесом набуття, засвоєння й творчого застосування знань педагогічної публіцистики. Проблема самостійної роботи студентів розкривалася в працях Н. Басової, Б. Бокуть, В. Загвязинського, В. Бондаревського, П. Підкасистого, В. Рогінського, Г. Новосьолової, В. Малевича, В. Сластьоніна, В. Слободян, Е. Федорової, І. Унт, Т. Шульгіної, Т. Яковець та ін. Дослідники по-різному розуміють змістовне наповнення цього поняття. Одні автори визначають самостійну роботу як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, спрямованої на їхню професійну підготовку (В. Рогінський, В. Слободян та ін.); інші – як специфічну форму організації навчально-виховного процесу (Г. Новосьолова, Н. Басова, Б. Бокуть та ін.); треті – як метод навчання (Р. Розман, В. Г. Малевич). Ми розглядаємо самостійну позааудиторну творчу роботу як умову формування творчої особистості педагога за допомогою матеріалів педагогічної публіцистики, при якій майбутній учитель активно сприймає, осмислює знання про вчительську працю, у низці випадків переробляючи, поглиблюючи, розширюючи одержану інформацію та створюючи самостійно нову. За структурою самостійна позааудиторна робота є 1) пізнавальною діяльністю майбутнього вчителя, що спрямовується викладачем і протікає безпосереднього його впливу (осмислення, поглиблення, розширення знань про вчительську працю, оволодіння вміннями самостійної роботи з різними джерелами педагогічної публіцистики); 2) пошуково-творчою діяльністю майбутнього вчителя (виконання рефератів, підготовка доповідей, „круглих столів”, написання творів, рецензії, аналіз педагогічних ситуацій тощо).

Результативність самостійної роботи, спрямованої на формування творчих здібностей, залежить від системної реалізації сукупності завдань, що вимагають від студентів розумових і практичних дій, орієнтують на творче застосування знань педагогічної публіцистики, особистих спостережень, вітагенного

досвіду. При розробці системи завдань для самостійної роботи з метою виховання інтересу до вчительської праці за допомогою матеріалів педагогічної публіцистики ми вважаємо за необхідне дотримуватися таких вимог:

- система завдань повинна враховувати специфіку публіцистичного матеріалу педагогічної спрямованості;
- при побудові системи завдань слід поєднувати різні типи самостійних робіт: репродуктивні, навчально-пошукові, творчі тощо;
- система завдань повинна сприяти активізації розумової й комунікативної діяльності майбутнього вчителя;
- система завдань повинна формувати міцні знання, професійно педагогічні вміння й навички майбутнього вчителя;
- система завдань повинна дати майбутньому вчителю можливість виявити свої творчі здібності й розвивати (удосконалювати) їх.

Відповідно до вищевказаних вимог виділяємо типи завдань для самостійної роботи майбутнього вчителя, які, на нашу думку, є найефективнішими при формуванні творчо активної особистості педагога.

Логічні завдання забезпечують роботу майбутнього вчителя матеріалом з різних джерел педагогічної публіцистики. Важливою вимогою в роботі з педагогічною публіцистикою є дотримання певної послідовності. До навчально-логічних завдань належать такі: відбір джерел педагогічної публіцистики (складання бібліографії, виділення матеріалу, що прямо або побічно стосується теми педагогічної творчості вчителя) дає можливість майбутньому вчителю знайти в них необхідну інформацію про вчительську працю, одержати загальне уявлення про зміст вчительської праці; групування матеріалу з тематики (визначення серії публіцистичних матеріалів, розподіл матеріалу з тематики серії „Життя і творчість великих педагогів”, „З досвіду роботи шкільних учителів”, „Педагогічна культура вчителя” тощо) дозволяє майбутньому вчителю визначити, яка інформація про вчительську працю є для нього педагогічно значущою; виділення основного й другорядного дозволяє майбутньому вчителю робити виписки основних педагогічних ідей, думок

публіцистичного твору, що передбачає вміння виділяти істотне з прочитаного. Порівняння й узагальнення сприяє розвитку вміння аналізувати подані в матеріалі педагогічної публіцистики явища, факти, виділяти головне, проводити порівняння, установлювати взаємозв'язок між педагогічними фактами; ведення записів з прочитаного передбачає складання плану, виписування цитат, написання тез, конспекту з прочитаних творів педагогічної публіцистики, які допомагають майбутньому вчителю систематизувати знання, отримані при читанні, зосередити увагу на головних положеннях, зафіксувати й закріпити їх у пам'яті.

Пізнавально-пошукові завдання спонукають майбутнього вчителя до активного осмислення одержаної з матеріалів педагогічної публіцистики інформації про вчительську працю, пошуку варіативних рішень педагогічних завдань, прояву самостійності мислення. Навички інформаційного пошуку, вміння майбутнього вчителя порівнювати, узагальнювати, аналізувати, систематизувати отримані знання стають джерелом при написанні рефератів, доповідей, рецензуванні публіцистичного матеріалу педагогічної тематики. Рішення таких завдань виходить за межі минулого досвіду (дій за заданим алгоритмом) і вимагає від майбутнього вчителя розгляду засвоєної інформації під новим кутом зору. І. Лернер відзначав у зв'язку з цим, що „в будь-якому тексті, крім прямого змісту, необхідно залежно від обсягу своїх знань і установки на глибинне, творче читання бачити додатковий зміст, тобто виходити за межі тексту” [7, с. 30].

Творчі завдання передбачають участь майбутнього вчителя в комбінуванні наявних знань про вчительську працю зі щойно засвоєними з педагогічної публіцистики знаннями та їх використання в нових педагогічних умовах. Л. Виготський писав: „Творчість існує „на ділі” не тільки там, де вона створює великі історичні твори, але й скрізь, де людина уявляє, комбінує, змінює та створює щось нове, якою б крупицею це нове не було порівняно зі створенням генія” [2, с. 6]. До творчих завдань ми зараховуємо такі: написання творів, нарисів, репортажів, присвячених майстрам педагогічної праці;

конструювання незавершеного публіцистичного твору; підготовка інтерв'ю; розробка й проведення навчально-виховних заходів, наприклад, вистави, „живої газети”, „круглого столу”, прес-конференції, гри тощо. Творчі завдання стимулюють творчу активність майбутнього вчителя, створюють умови для розвитку культури педагогічного мислення, прояву вигадки, винахідливості й фантазії.

Застосування ігрових форм навчання в композиційній структурі заняття стимулює, по-перше, пізнавальну активність у навчально-виховному процесі, по-друге, творчий підхід до справи, по-третє, забезпечує емоційне тло педагогічного спілкування, мобілізує увагу, волю, почуття, пам'ять, мислення майбутнього вчителя. Аналіз наукової літератури (Б. Ананьєв, Д. Ельконін, Г. Лендрет, П. Підкасистий, С. Шмаков та ін.) і численних психолого-педагогічних досліджень з теорії гри (Н. Анікеєва, В. Дрозіна, П. Підкасистий, Ж. Хайдаров) дозволяє представити спектр її призначення в умовах професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя. Ділові ігри навчають майбутнього вчителя практично застосовувати свої знання, розробляти стратегію й тактику заходів, обґрунтовувати та використовувати педагогічні рішення, сприяють більш ефективному формуванню практичних умінь і навичок. Спираючись на класифікацію ігор, представлену в працях Н. Анікеєвої, А. Деркач, П. Підкасистого, С. Шмакова та ін., ми вважаємо, що найбільш ефективними в процесі виховання інтересу до вчительської праці за допомогою матеріалів педагогічної публіцистики є **ігри інтелектуально-творчого характеру**. Такі ігри орієнтують на цілеспрямоване збагачення світогляду майбутнього вчителя.

Ігри-„експедиції”. Вони мають характер педагогічних експедицій, що здійснюються за матеріалами педагогічної публіцистики (за листами, записами щоденників, хрестоматійним матеріалом). „Експедиції” здійснюються в уявних умовах. Усі дії, емоційні переживання визначаються ролями спеціального кореспондента, журналіста-публіциста, учителя, ученого, які вивчають педагогічний досвід, ведуть щоденники, пишуть листи „з місць” події, збирають

пізнавальний матеріал про працю вчителя. Письмовий виклад матеріалу розвиває творчу фантазію й комунікативні навички майбутнього вчителя.

Структурно оформлені ігрові моделі **КВК, вікторини, пізнавальні олімпіади**, складені за матеріалами педагогічної публіцистики, такі, як „Педагогіка навколо нас”, „У світі вчительської професії”, „Що? Де? Коли?” тощо, дозволяють виявити властиву майбутньому вчителю ерудицію, уміння застосувати всі отримані з матеріалів педагогічної публіцистики знання про вчительську працю.

Дидактичні розвивальні ігри (головоломки, ребуси, шаради, кросворди тощо) спонукають учасників гри до самостійного пошуку, обробки та засвоєння публіцистичної інформації. Такі ігри викликають у майбутнього вчителя потребу вчитися, одержати якомога більше інформації з педагогічної публіцистики про різні аспекти вчительської професії.

Ділові ігри (телемости, прес-конференції, „круглі столи”) виховують культуру професійного спілкування й формують уміння працювати в колективі і з колективом, створюють умови для розвитку творчих здібностей. Ігри, які відтворюють діяльність учених, педагогів, практичних працівників шкіл, дають можливість майбутньому вчителю, моделюючи реальні педагогічні ситуації, закріплювати властивості, стани, уміння, навички, здібності, необхідні особистості для виконання соціальних, професійних, творчих функцій. Зміст ділових ігор має, зазвичай, інтегрований характер, що об’єктивно вимагає від майбутнього вчителя комплексного застосування знань про вчительську працю, засвоєних з матеріалів педагогічної публіцистики.

Емоційне сприйняття інформації про вчительську працю в процесі гри, викликаючи співпереживання, сприяє формуванню позитивного ставлення до професії вчителя. Отже, гра, виконуючи функції відпочинку, розваги, компенсації перевантаження нервової системи під час заняття, не припускає пасивного споглядання дій. Кожен стає її активним учасником, збагачуючи свій досвід різними варіантами міжособистісної взаємодії, навичками прийняття рішень і аналізу їх з погляду педагогічної доцільності. Поповнюючи запас знань про

вчительську працю з матеріалів педагогічної публіцистики, тренуючи в практичному використанні їх у реальному завданні, у виборі вирішення й визначенні моделі раціональної поведінки за законами педагогічної етики.

Ефективність методів активного навчання зумовлена тим, що вони сприяють формуванню навичок колективної праці, формують не тільки професійні здібності, але й соціальні, моральні, етичні норми поведінки майбутнього педагога; дають системне уявлення про зміст професійної діяльності; сприяють самоосвіті й самовихованню майбутнього вчителя; скорочують період адаптації молодого спеціаліста у школі. Отже, ділові, імітаційні ігри постають важливим структурним компонентом системи підготовки учителя у вищому навчальному закладі й виконують функцію поєднуючої ланки між педагогічною теорією та безпосередньою практикою.

Реалізацію прийомів емоційно-інтелектуального стимулювання пізнавальної активності майбутнього вчителя при роботі з матеріалами педагогічної публіцистики спрямовано на досягнення успіху у формуванні навичок глибокого проникнення в сутність педагогічних явищ, усвідомлення їхнього взаємозв'язку, самостійного пошуку необхідної інформації про вчительську працю, вільної операції знаннями, напруженості та інтенсивності розумової діяльності у творчому вирішенні теоретичних і практичних завдань. Прийоми емоційно-інтелектуального стимулювання пізнавальної активності майбутнього вчителя орієнтують його на розвиток професійних навичок майбутнього вчителя в процесі творчої діяльності.

Реалізацію цієї умови ми розглядатимемо, спираючись на психолого-педагогічну характеристику прийомів емоційно-інтелектуального стимулювання пізнавальної активності, подану Л. Качаловою [5]. Виділяються такі прийоми емоційно-інтелектуального стимулювання (далі ЕІС) пізнавальної активності майбутнього вчителя: гностико-евристичні, інтегруючі, ворткомбінаторні.

Гностико-евристичні прийоми ЕІС пізнавальної активності ґрунтуються на логічній організації розумової діяльності й дозволяють систематизувати думки на основі простої логіки, аналізу зв'язків [6, с. 3].

Гностичний компонент передбачає усвідомлення завдань з оволодіння додатковими відомостями про вчительську працю з матеріалів педагогічної публіцистики та співвідношення їх з наявними знаннями, діями, пов'язаними з процесами пошуку джерел педагогічної публіцистики, видобування, узагальнення, систематизації, накопичення нових знань про різні аспекти професії вчителя, про великих педагогів, учителів-новаторів та ін. Евристичний компонент постає як операційно-дійове відкриття на основі „ключа до закодованої інформації”. Сюди належать способи, шляхи, правила вирішення поставлених завдань на основі вільного роздуму.

Інформація, що виходить за межі програмного матеріалу, як показують дослідження Г. Щукіної, дозволяє відкрити в наявних знаннях нові грані, розглянути їх під новим кутом зору й випробувати при цьому почуття задоволення від того, що знаєш матеріал глибше й ґрунтовніше [10, с. 115].

Інтегруючі прийоми ЕІС пізнавальної активності майбутнього вчителя дозволяють поєднувати на занятті науково-теоретичні знання про вчительську працю зі знаннями, отриманими з додаткових джерел, зокрема з педагогічної публіцистики. Вони забезпечують творчий розвиток особистості, стимулюючи до самостійного творчого пошуку. Показовим у цьому відношенні є прийом „Розумової атаки”, що містить роботу з кросвордами, ребусами, криптограмами, загадками. Цей прийом створює не лише емоційне тло на занятті, але й ситуацію успіху при засвоєнні знань з матеріалів педагогічної публіцистики. Суть прийому „Лінія горизонту” полягає в тому, що майбутній учитель має можливість виступати на занятті в ролі викладача з підготовленими заздалегідь тезами з певної серії публіцистичних матеріалів. Осмислені й засвоєні знання стають каталізатором, що визначає прагнення майбутнього вчителя до професійного самовдосконалення.

Ворткомбінаторні прийоми ЕІС пізнавальної активності майбутнього вчителя передбачають складання словникових комбінацій у вигляді вправ, спрямованих на розвиток творчого мислення, уяви, які стимулюються нетрадиційним вираженням засвоєного або прийнятого інформаційного

матеріалу педагогічної публіцистики. Реалізація цього прийому відбивається на різних рівнях освітнього процесу. На підготовчому рівні майбутній учитель детально знайомиться з поняттями, що вивчаються, і термінами. На робочому рівні шляхом комбінаторних операцій здійснюється підтвердження заданого поняття, терміна або змісту, включення його до активного словника студента. На перевіреному рівні встановлюється факт існування конструктивно вибудованих смислів і аналіз якісної характеристики отриманих комбінацій.

Основними засобами ворткомбінаторного прийому є різного роду криптограми, „педагогічні тайнописи”, твори, тези за матеріалами педагогічної публіцистики, реферати, творчі повідомлення тощо.

Реалізація прийомів ЕІС пізнавальної активності в процесі виховання інтересу до вчительської праці сприяє розвитку творчого мислення та уяви майбутнього вчителя, підвищенню рівня його комунікативної культури.

Як бачимо, кожна з описаних вище умов використання матеріалів педагогічної публіцистики в процесі формування творчої особистості педагога має особливі специфічні для нього можливості розкриття, розвитку, стимулювання й закріплення педагогічних творчих здібностей і навичок особистості майбутнього вчителя. Реалізація цих умов дає можливість майбутньому вчителю засвоювати не тільки знання про професію вчителя, але й сприяє чіткому усвідомленню себе в цій професії, свого творчого потенціалу, перспектив і труднощів, пов'язаних з учительською працею.

При визначенні принципів організації роботи з матеріалами педагогічної публіцистики ми виходили із змістовної характеристики поняття „педагогічна публіцистика”; аналізу виконуваних педагогічною публіцистикою функцій; результатів дослідження досвіду використання педагогічної публіцистики в освітньому процесі; можливих умов організації пізнавально-практичної діяльності майбутнього вчителя.

Відповідно до цього ми виділили низку принципів організації роботи з матеріалами педагогічної публіцистики в процесі формування творчої особистості педагога:

- принцип системно-історичного вивчення матеріалів педагогічної публіцистики;
- принцип цільового призначення текстових матеріалів педагогічної публіцистики;
- принцип повноти текстових матеріалів педагогічної публіцистики;
- принцип відносної самостійності текстового публіцистичного матеріалу;
- принцип гнучкості публіцистичних матеріалів про вчительську працю;
- принцип „зворотного зв'язку”;
- принцип педагогічного моніторингу.

Принцип системно-історичного вивчення матеріалів педагогічної публіцистики дає можливість персоніфіковано простежити генезис провідних концепцій та ідей педагогіки творчості.

Принцип цільового призначення текстових матеріалів педагогічної публіцистики вказує, що накопичення банку різноаспектної інформації про вчительську працю будується відповідно до мети дослідно-пошукової роботи, формування творчої особистості педагога. Цей принцип вимагає від майбутнього вчителя цілеспрямованого й активного сприйняття публіцистичної інформації, осмислення її практичної значущості в досягненні поставленої мети. Реалізація принципу цільового призначення текстових матеріалів вимагає застосування двох підходів до побудови банку інформації про вчительську працю з матеріалів педагогічної публіцистики: пізнавального й діяльнісного. При пізнавальному підході банк інформації формується за гносеологічним принципом (принципу пізнавальної цінності). Діяльнісний підхід передбачає рецептивне й творче застосування інформації в пізнавально-практичній діяльності майбутнього вчителя.

Принцип повноти матеріалів педагогічної публіцистики реалізується завдяки широкому охопленню різножанрових публіцистичних матеріалів, у зміст яких входить відібрана автором і відбита ним відповідно до його

науково-педагогічних ідеалів інформація про педагогічну творчість учителя в реальних умовах навчально-виховного процесу. Інтегрований зв'язок публіцистичного матеріалу з науково-педагогічними знаннями про педагогічну творчість учителя забезпечує засвоєння новітніх, оригінальних, практично-цінних знань, що дозволяє майбутньому вчителю самостійно виявляти, формулювати й вирішувати й теоретичні, і практичні професійні проблеми.

Принцип відносної самостійності текстового публіцистичного матеріалу про вчительську працю вимагає розглядати педагогічну публіцистику як певну структуру, що складається з відокремлених самостійних одиниць (текстів). Зміст кожної одиниці має на меті донесення до майбутнього вчителя цінної педагогічної інформації, її практичне застосування в освітньому процесі. Одиниці педагогічної публіцистики можуть використовуватися як самостійні або як залежні. Взаємопов'язані одиниці утворюють серію публіцистичних матеріалів, можливості використання якої в освітньому процесі необмежені.

Принцип гнучкості публіцистичного матеріалу про вчительську працю ґрунтується на індивідуальному підході до дослідження вітагенного досвіду, особистісних якостей майбутнього вчителя, указує реальні можливості пристосування змісту матеріалу педагогічної публіцистики до індивідуальних потреб майбутнього вчителя в операційно-діяльній сфері. Гнучке застосування текстового публіцистичного матеріалу в освітньому процесі, його заміна, конструювання нового виключає наявність жорстких методичних рецептів і шаблонів, дозволяє творчо підходити до використання педагогічної публіцистики в навчальній діяльності, не сковує ініціативи, а навпаки, підвищує пізнавальну майстерність майбутнього вчителя.

Принцип „зворотного зв'язку” передбачає високий рівень професійного спілкування викладача й студентів у режимі співтворчості, на основі індивідуального підходу до кожного студента. Цей принцип дозволяє розглядати ту або іншу проблему, порушену в публіцистичному тексті, з

різних поглядів, виявити позитивні або негативні сторони того чи іншого явища, установити зв'язки між ними. Аргументуючи свою позицію в ході діалогу, майбутній учитель має можливість створювати нову інформацію, наповнену особистісними смислами, використовуючи при цьому свій вітагенний досвід, простежуючи взаємозв'язки між іншими матеріалами педагогічної публіцистики.

Принцип педагогічного моніторингу процесу формування творчої особистості педагога за допомогою використання педагогічної публіцистики в освітній діяльності майбутнього вчителя є безперервним, науково обґрунтованим, діагностико-прогностичним відстеженням впливу педагогічної публіцистики на виникнення, розвиток і зміну навичок та умінь професійної творчої активності майбутнього вчителя.

Усі зазначені принципи організації роботи з матеріалами педагогічної публіцистики тісно взаємопов'язані й відбивають взаємодію викладача й майбутнього вчителя в процесі формування творчої особистості педагога.

Аналіз сучасної наукової, методичної й навчальної літератури з проблеми використання педагогічної публіцистики в загальній системі професійної підготовки майбутнього вчителя [4; 8; 9 та б. ін.] показав, що систематичне залучення матеріалів педагогічної публіцистики, які висвітлюють цінні в пізнавальному й практичному відношенні факти діяльності вчителя, збагачує зміст навчального предмета, допомагає диференційовано проводити професійну підготовку, стимулювати творчі сторони вчительської праці. Студенти, які використовують матеріали педагогічної публіцистики в підготовці до лекцій, семінарських і практичних занять, навчаються самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватися в сучасному потоці педагогічної інформації, виховувати професійну потребу бути в курсі найважливіших педагогічних подій.

Але поза увагою науковців і методистів залишився комунікативний аспект (формування мовленнєвої творчої особистості педагога, навичок професійного спілкування, вужче – ведення професійної документації тощо) використання в навчально-виховному процесі педагогічної публіцистики. Для

педагога, професія якого перебуває в зоні підвищеної мовної відповідальності, професійні творчі інтенції застосовуються понад усе в галузі мовної комунікації. „Говорити, як учитель” і „писати, як учитель” для вчителя одночасно означає затвердити себе як особистість у певному соціальному середовищі, а найголовніше, на наш погляд, забезпечити собі й у професійному, і в міжособистісному плані рівноправний контакт у соціальній взаємодії з партнерами спільної діяльності. Дійсно, якщо врахувати, що мова в соціально-психологічному плані – це не тільки засіб спілкування, але й могутній чинник професійної інтеграції, то вчителю необхідно оволодіти мовою професійного спілкування – навчитися вільного, неускладненого, мотивованого й цілеспрямованого оперування смисловою інформацією в межах професійно значущої тематики. Забезпечити цю перспективну ідею професійного навчання можливо, якщо вчитель опанує досвідом комунікативно-творчої діяльності. Засвоєння цього досвіду й забезпечує вчителю комунікативну компетентність.

І класична, і сучасна наука вказують на те, що неможливо особистість навчити творчого акту, але можна „сприяти його утворенню й появі” [3, с. 327]. Представлений в історії педагогічної думки досвід комунікативної творчої діяльності І. Франка, Б. Грінченка, А. Макаренка, В. Сухомлинського, В. Шаталова та інших педагогів іноді створює відчуття унікальності особистості, її талановитості від природи. При цьому просте засвоєння цього досвіду породжує лише погану копію й не призводить до помітних результатів у розвитку здібності до творчості. Для вчителя, який хоче набути індивідуального стилю, власної манери поведінки, і мовної поведінки зокрема, украй необхідне „усвідомлення своєї діяльності як творчості, постійне творче професійно-особистісне самовиховання” [Там само, с. 5].

Крім того, дослідження з психології праці вчителя показали, що зміст і характер творчих завдань, які доводиться вирішувати вчителю в процесі навчально-виховної роботи, здебільшого визначаються тим, чи здійснює він лише функцію практичного виконавця планів і програм, чи може реалізувати у

своїй діяльності функцію дослідника, який аналізує та оцінює свою комунікативну діяльність у загальному контексті власного досвіду. Це і створює необхідне мотиваційне тло для творчих пошуків особистості.

На етапі аналізу комунікативно-творчої діяльності виникає необхідність фіксації результатів. Безцінну допомогу тут можуть надати особисті записи вчителя, своєрідний творчий архів, конспекти уроків, тематичні наочні тексти й особливо записники й щоденникові записи [1, с. 86 – 91]. На вищому етапі сформованості комунікативних навичок учитель може поставати як публіцист.

Ураховуючи неоднорідність сучасної освіти й наявність своєрідної конкуренції між альтернативними школами в освітньому просторі України, система педагогічного друку повинна стати певною ланкою в розвитку творчої індивідуальності педагога. За даними статистики, кожен другий педагог не вивчає методичну літературу, а 70 % не цікавляться питаннями педагогіки та психології, що робить їхню роботу малоефективною й далеко не творчою. 72 % учителів прагнуть змін у школі, але половина з них не знає, що і як робити.

Сукупність усіх параметрів мовної особистості педагога складає її комунікативну культуру, що є основою загальної культури особистості, яка визначає рівень готовності окремої особистості до життєвого самовизначення, є умовою досягнення гармонії з самим собою й навколишньою дійсністю. І це, на нашу думку, правильний шлях до формування творчої індивідуальності вчителя.

Література

1. **Антонова Л. Г.** Ведение дневниковых записей как элемент профессиональной подготовки учителя / Л. Г. Антонова // Рус. яз. в шк. – 1989. – № 6. – С. 86 – 91.

2. **Выготский Л. С.** Воображение и творчество в детском возрасте: Психологический очерк / Л. С. Выготский. – 2-е изд. – М. : Просвещение, 1967. – 93 с.

3. **Выготский Л. С.** Психология искусства / Л. С. Выготский. – М. : Дрофа, 1994. – 238 с.

4. **Зелінська Н. В.** Наукове книговидання на Україні : історія та сучасний стан : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. В. Зелінська. – Л. : Світ, 2002. – 268 с.

5. **Качалова Л. П.** Теория и технология интеграции психолого-педагогических знаний в образовательном процессе педагогического ВУЗа : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Качалова Людмила Павловна. – Екатеринбург, 2002. – 460 с.

6. **Кулюткин Ю. Н.** Профессионально-педагогическая направленность как предмет анализа / Ю. Н. Кулюткин, Т. С. Сухобская // Методы изучения профессиональной направленности личности будущего учителя : сб. науч. тр. / под ред. Ю. Н. Кулюткина, Г. С. Сухобской. – Л. : НИИООВ, 1980. – 81 с.

7. **Лернер И. Я.** Умение читать творчески (Роль информативного текста учебника в развитии учащихся) / И. Я. Лернер // Веч. сред. шк. – 1989. – № 5. – С. 28 – 31.

8. **Педагогічна майстерність** : хрестоматія : навч. посіб. / упоряд. : І. А. Зязюн, Н. Г. Базилевич, Т. Г. Дмитренко та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. – К. : Вища шк., 2006. – 606 с.

9. **Сисоєва С. О.** Основи педагогічної творчості вчителя : підручник / С. О. Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 346 с.

10. **Щукина Г. И.** Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе : учеб. пособие / Г. И. Щукина. – М. : Просвещение, 1979. – 160 с.

Loboda S. M.

Educational Periodicals as a Mean of Independent Work Organization of the Prospective Specialist

The article focuses on the independent outdoor creative work as a condition of the formation of teacher's creative personality by means of education periodicals, which allow the prospective teacher to receive and comprehend the knowledge on teacher's work. Often it makes the prospective teacher to change, deepen, and broaden information obtained and to find out the new one.

It is defined that the use of educational periodicals in the preparation for lectures, seminars and practical classes allow students to increase their knowledge, orient in the modern stream of pedagogical information, develop educational need for understanding of the most important educational events. The psychological research of teacher's work reveals that the content and character of the creative tasks which the teacher has to solve during his/her educational work are defining by the following issue: does the teacher acts as a mere performer of plans and curricula or a researcher who analyzes and estimates his/her communicative activity in the general context of his/her personal experience. This is a necessary motivational basis for the personal creative search.

Відомості про автора

Лобода Світлана Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри видавничої справи, реклами і зв'язків з громадськістю ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”.

Стаття надійшла до редакції – 13.12.2012 р.

Прийнято до друку – 21.12.2012 р.